

3. Майборода О.О. Стимулювання продаж товарів. Як розрахувати нову ціну? / О.О. Майборода «Стимулювання продаж товарів. Як розрахувати нову ціну?» // Маркетинг в Україні. — 2001. — № 2. — С.20—21.
4. Макаренко М.В. Підвищення конкурентоспроможності промислової продукції шляхом застосування ефективної маркетингової концепції збуту / М.В. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 1 (79). — С.26—34.
5. Павленко А.Ф. Маркетинг: підручник / А.Ф. Павленко, А.В. Войчак. — К. : КНЕУ, 2003. — 246 с.
6. Сакун Л.М. Управління збуту на підприємстві / Л.М. Сакун «Управління збуту на підприємстві» // Регіональні перспективи. — 2002. — № 6. — С. 75—77.
7. Череп А.В. Проблеми планування витрат на збут продукції / Череп А.В. Проблеми планування витрат на збут продукції // Економіка. Фінанси. Право. — 2005. — № 8. — С.17—20.

REFERENCES

1. Gut, I. (2009), Orientation modern marketing strategies, Marketing in Ukraine. № 6, P. 37-39.
2. Hebe, J. (2008), Marketing. New features. Per. from English. K. Tkachenko. Moscow: FAIR-PRESS.
3. Mayboroda, A. (2001), Promoting the sale of goods. How to calculate the new price? № 2, P. 20-21.
4. Makarenko, M. (2008), Improving the competitiveness of industrial products by applying the effective marketing concept marketing. Actual problems of economy. № 1 (79), P. 26-34.
5. Pavlenko, A. (2003), Marketing: Tutorial. Kyiv: Kyiv National Economic University.
6. Sakun, L. (2002), Office sales in the enterprise. Regional perspective. № 6. P. 75-77.
7. Skull, A. (2005), Problems of planning costs on sales of products. Economics. Finances. Right. № 8, P.17-20.

УДК 631.11:631.164.28

ЗАСТОСУВАННЯ ДІАГРАМИ ІСІКАВИ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИН ЗБИТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Остапенко О.М., к.е.н., доцент

*Полтавська державна аграрна академія
Україна, 36003, м. Полтава, вул. Сквороди, 1/3*

ostapenko13@ukr.net

Статтю присвячено питанню встановлення основних причин збитковості сільськогосподарських товаровиробників (шляхом виділення ризиків природно-кліматичного, фінансового, виробничого, економічного, людського, політичного та технічного характеру, які впливають на досягнення негативного фінансового результату – отримання збитку сільськогосподарськими підприємствами). Вирішення цієї проблеми автор здійснив через розробку діаграми Ісікави (графічного способу дослідження найбільш істотних причинно-наслідкових взаємозв'язків між факторами й наслідками в досліджуваній ситуації або проблемі). Така діаграма дозволила виявити ключові взаємозв'язки між різними факторами й більш точно зрозуміти досліджуваний процес; сприяла визначенню головних факторів, що роблять найбільш значний вплив на розвиток розглянутої проблеми, а також попередженню або усуненню дії цих факторів. Робота з діаграмою Ісікави проводилась в кілька етапів (виявлення та збирання всіх факторів та причин, що будь-яким чином впливають на досліджуваний результат; групування факторів за смисловим та причинно-наслідковими блоками; ранжирування цих факторів всередині кожного блоку; аналіз отриманої картини; «відкидання» факторів, на які ми не можемо впливати; ігнорування малозначущих і непринципових чинників). Для встановлення причинно-наслідкових зв'язків при аналізі діаграми Ісікави було застосовано класичний спосіб – метод мозкового штурму (шляхом опитування 10 експертів – керівників сільськогосподарських підприємств Полтавської області, для встановлення основних причин збитковості товаровиробників аграрної сфери). Застосування цього методу забезпечило відокремлення причин кризових настроїв за функціонування сільськогосподарських товаровиробників та допомогло побачити проблему загалом. Як наслідок, визначено основні шляхи усунення кризового розвитку сільськогосподарських підприємств через реалізацію таких

інструментів: для забезпечення беззбиткової діяльності, підприємства повинні враховувати реальну виробничу потребу в основному та оборотному капіталі; забезпечувати економію ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових); вдаватися до самострахування (формувати резерви грошових коштів та матеріальних цінностей) для забезпечення покриття збитків через дію різних факторів в разі необхідності; залучатися до процесу страхування в сільському господарстві.

Ключові слова: збитковість, причина, результат, ризики, діаграма Ісікави.

ПРИМЕНЕНИЕ ДИАГРАММЫ ИСИКАВЫ ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПРИЧИН УБЫТОЧНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ТОВАРОПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ

Остапенко О.Н., к.э.н., доцент

*Полтавская государственная аграрная академия
Украина, 36003, г. Полтава, ул. Сковороды, 1/3*

Статья посвящена вопросу установления основных причин убыточности сельскохозяйственных товаропроизводителей (путем выделения рисков природно-климатического, финансового, производственного, экономического, человеческого, политического и технического характера, которые влияют на достижение негативного финансового результата – получения ущерба сельскохозяйственными предприятиями). Решение данной проблемы автором осуществлено путем разработки диаграммы Исикавы (графического образа исследования наиболее существенных причинно-следственных взаимосвязей между факторами и последствиями в исследуемой ситуации или проблеме). Такая диаграмма позволила выявить ключевые взаимосвязи между различными факторами и более точно понять исследуемый процесс; способствовала определению главных факторов, оказывающих наиболее значительное влияние на развитие рассматриваемой проблемы, а также предупреждению или устранению действия данных факторов. Работа с диаграммой Исикавы проводилась в несколько этапов (выявление и сбор всех факторов и причин, которые влияют на исследуемый результат; группировки факторов по смысловым и причинно-следственным блокам; ранжирование этих факторов внутри каждого блока; анализ полученной картины; «отвержение» факторов, на которые нельзя влиять; игнорирование малозначимых и непринципиальных факторов). Для установления причинно-следственных связей при анализе диаграммы Исикавы был применен классический способ - метод мозгового штурма (путем опроса 10 экспертов – руководителей сельскохозяйственных предприятий Полтавской области, с целью установления основных причин убыточности товаропроизводителей аграрной сферы). Применение данного метода обеспечило отделения причин кризисных настроений деятельности сельскохозяйственных товаропроизводителей и помогло увидеть проблему в целом. Как следствие, определены основные пути устранения кризисного развития сельскохозяйственных предприятий через реализацию следующих инструментов: для обеспечения безубыточной деятельности, предприятия должны учитывать реальную производственную потребность в основном и оборотном капитале; обеспечивать экономию ресурсов (трудовых, материальных, финансовых); прибегать к самострахованию (формировать резервы денежных средств и материальных ценностей) для обеспечения покрытия убытков из-за действия различных факторов в случае необходимости; вовлекаться в процесс страхования в сельском хозяйстве.

Ключевые слова: убыточность, причина, результат, риски, диаграмма Исикавы.

APPLICATION OF AN ISHIKAWA DIAGRAM FOR INDICATION OF CAUSES OF UNPROFITABLENESS OF AGRICULTURAL MANUFACTURERS

Ostapenko O.M., Ph.D. in Economics

*Poltava State Agrarian Academy
Ukraine, 36003, Poltava, 1/3 Skovorody sr.*

The article is dedicated to a matter concerned with indication of the main causes of unprofitableness of agricultural manufacturers (through marking out natural and climate, financial, production, economic, human, political, and technical risks, which influence achieving a negative financial result – suffering losses – by agriculture companies). The author has developed an Ishikawa diagram for solving this issue (a graphical method of research of the most significant cause and effect interrelations between factors and consequences in an examined situation or problem). Such diagram has enabled to indicate key interrelations between different factors and to understand more precisely the researched process, to facilitate determination of the main factors, which most significantly influence development of the considered problem, to conduce to prevention or elimination of an impact of these factors. The author has performed work with the Ishikawa diagram in several stages: indication and collection of all the factors and reasons, which influence the researched result in any way; grouping the factors by meaning and cause and effect blocks; ranking these factors inside each block; analysis of the obtained picture; elimination of factors we cannot influence; neglecting insignificant and unimportant factors). To indicate cause and effect relationships in the process of analyzing the Ishikawa diagram, the author has applied a classic method – brainstorming techniques (through asking 10 experts – managers of agriculture companies of Poltava region for the purpose of indication of the main reasons of unprofitableness of agricultural manufacturers). Application of this technique has provided determination of reasons of

crisis tendencies arose in the process of functioning of agricultural manufacturers and helped to realize the issue as a whole. Consequently, the author has determined the main ways of elimination of crisis development of agriculture companies through implementation of the following elements: companies should take into account the real production need for fixed assets and current assets; they should provide resource saving (labor, material, financial); they should resort to self-insurance (to form reserves of money and material values) in order to reimburse losses caused by an impact of various factors where necessary; they should be involved in an insurance process in agriculture.

Key words: un profitability, cause, result, risks, Ishikawa diagram.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На результат будь-якого явища, процесу впливає багато факторів, між якими завжди існують відношення типу «причина-наслідок» (результат). Проте завжди стоїть питання встановлення тієї структури, яка відображає основні складові причин, що впливають на кінцевий результат.

Тож, вирішити цю проблему можна шляхом застосування такого методу, як «риб'яча кістка» або через побудову діаграми Ісікави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням встановлення причинно-наслідкових зв'язків динаміки розвитку підприємств займалися такі вчені як Л.В. Каченко, В.М. Даніч, Н.О. Пархоменко, О.М. Савицька, Т.О. Коваль, О.О. Пономаренко та ін. Проте недостатня кількість практичних досліджень у цьому напрямку призводить до гальмування подальших розробок.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є встановлення причин збитковості сільськогосподарських товаровиробників за їх господарювання через урахування ризиків природно-кліматичного, фінансового, виробничого, економічного, людського, політичного та технічного характеру, які впливають на досягнення негативного фінансового результату – отримання збитку аграріями.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є отримання ним позитивного фінансового результату (прибутку) у розмірах, що задовольняють потреби власників. За результатами господарської діяльності суб'єкти господарювання можуть отримати як прибутки, так і збитки (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні показники діяльності сільськогосподарських підприємств

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Відхилення (+; -)
Чистий прибуток (збиток), млн. грн	17253,6	25267,0	26728,4	14925,7	20262,9	102279,0	+85025,4
Підприємства, які одержали чистий прибуток							
відсотків до загальної кількості	69,6	83,5	78,6	80,3	84,8	88,9	+19,3
фінансовий результат, млн. грн	22094,9	30182,3	33716,7	26617,9	50949,8	127360,1	+105265,2
Підприємства, які одержали чистий збиток							
відсотків до загальної кількості	30,4	16,5	21,4	19,8	15,2	11,1	-19,3
фінансовий результат, млн. грн	4841,3	4915,3	6841,7	10811,9	30686,9	25081,1	+20239,8

Аналізуючи дані табл. 1, можна відмітити, що кількість сільськогосподарських товаровиробників, які за результатами господарської діяльності спрацювали на прибуток, збільшилась (з 69,6 % до 84,8 %). При цьому, чистий прибуток, який отримали сільськогосподарські підприємства у 2014 році порівняно з 2010, зріс на 5009,3 млн. грн.

Аналізуючи фінансово-господарську діяльність сільськогосподарських товаровиробників, учені підкреслюють значимість кінцевого результату їх діяльності – прибуток чи збиток. Проте не зосереджують увагу на тому, які фактори вплинули на позитивний або негативний

результат господарської діяльності. Для досягнення поставленої мети скористаємося причинно-наслідковою діаграмою Ісікави «риб'яча кістка».

Діаграма Ісікави «риб'яча кістка» використовується в будь-якій сфері діяльності людини для того, щоб встановити та виявити негативний вплив основних факторів на процес, явище (зокрема на процес страхування у сільському господарстві), яке цікавить дослідника.

Іншими словами, як зазначає Ю.П. Гришан у своїй статті «Введення процесного підходу в страховій компанії та покращення стандартів обслуговування клієнтів (на прикладі добровільного медичного страхування)» [1], діаграма Ісікави призначена для відокремлення причин кризових настроїв в економічному середовищі від наслідків і допомагає побачити проблеми загалом, тобто виявлення факторів, що впливають на результат.

Робота з діаграмою Ісікави проводиться в кілька етапів [2]:

1. Виявлення та збирання всіх факторів та причин, що будь-яким чином впливають на досліджуваний результат.
2. Групування факторів за смисловим та причинно-наслідковими блоками.
3. Ранжирування цих факторів всередині кожного блоку.
4. Аналіз отриманої картини.
5. «Відкидання» факторів, на які ми не можемо впливати.
6. Ігнорування малозначущих і непринципових чинників.

Проаналізуємо причини виникнення збитковості сільськогосподарських товаровиробників. Для цього позначимо головні рівні (ребра риби), які є загальними причинами, що впливають на проблему (1, 2, 3) (рис. 1).

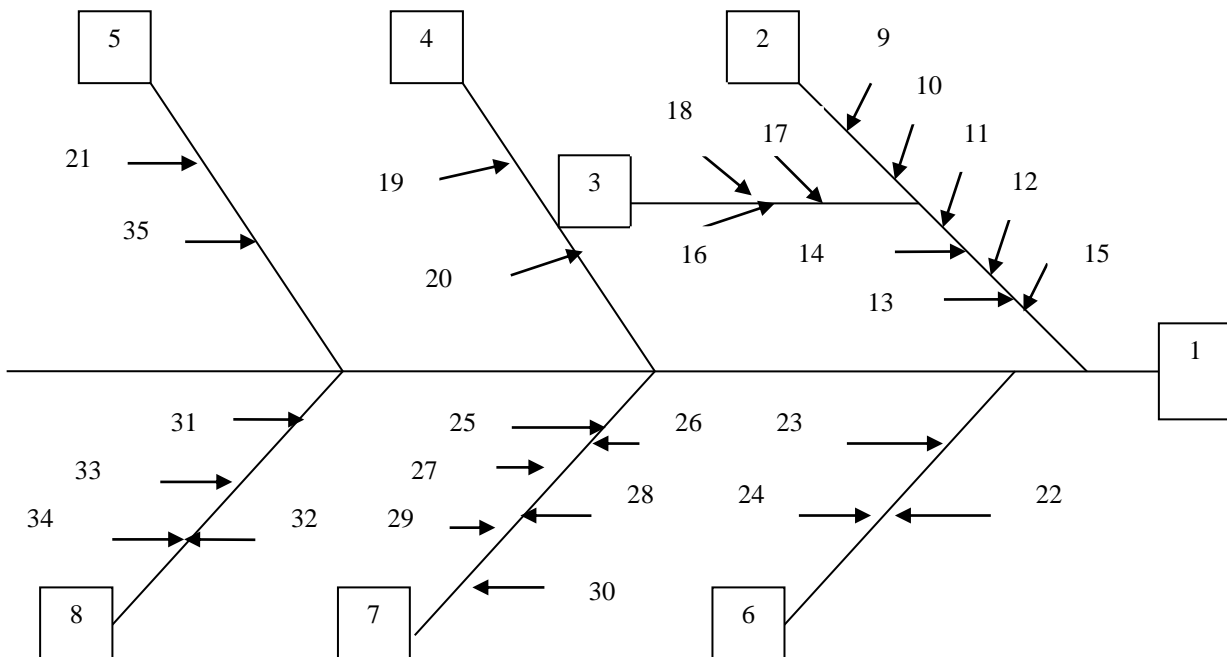

Рис. 1. Причинно-наслідкова діаграма для аналізу основних причин збитковості сільськогосподарських товаровиробників

1 – причини збитковості сільськогосподарських товаровиробників; 2 – ризики природно-кліматичного характеру (9 – повені; 10 – засуха, 11 – град; 12 – вимерзання; 13 – хвороби тварин; 14 – старіння тварин; 15 – льодоутворення); 3 – ризики фінансового характеру (16 – дефіцит фінансових ресурсів; 17 – неефективне фінансування поточних витрат; 18 – непередбаченій зміні процентної ставки на фінансовому ринку (як депозитної, так і кредитної) [3]; 4 – ризики виробничого характеру (19 – несвоєчасність поставки сировини та устаткування, 20 – вимушені простой у виробництві - сезонний характер виробництва);

5 – ризики економічного (ринкового) характеру (21 – скачки кон'юнктури на міжнародному ринку, вітчизняному; 35 – зміна валютного курсу); 6 – ризики, що зумовлені дією людини (людський фактор) (22 – недотримання сівозмін; 23 – порушення технології виробництва; 24 – шахрайство); 7 – ризики політичного характеру (25 – відсутність розвиненої і стабільної економічної інфраструктури; 26 – непродумана валютно-кредитна політика; 27 – воєнні дії; 28 – корупція; 29 – політичні заворушення; 30 – конфіскація майна підприємства) [4]; 8 – ризики технічного характеру (31 – поломка машин; 32 – аварії, що зумовлені поломкою машин або обладнання; 33 – помилки монтажу; 34 – помилки управління).

Класичний спосіб встановлення причинно-наслідкових зв'язків при аналізі діаграми Ісікави передбачає застосування одного з евристичних прийомів дослідження, зокрема, методу мозкового штурму.

Для цього була сформована група з 10 експертів (керівники сільськогосподарських підприємств Полтавської області), які оцінювали вплив запропонованих видів ризиків на їх господарську діяльність через встановлення сили впливу згаданих ризиків представлених частками (табл. 2).

Таблиця 2 – Дані для оцінки узгодженості думок експертів по встановленню основних причин збитковості сільськогосподарських товаровиробників

Вид ризику**	Оцінка експерта										∑ часток
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1/2	2	5	2	4	2	3	2	3	2	5	30
2/3	3	2	2	1	3	2	2	1	2	2	20
3/4	1	1	2	2	1	3	1	2	1	1	15
4/5	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1	13
5/6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
6/7	2	-	-	2	-	-	-	2	-	1	7
7/8	-	1	-	1	1	1	-	-	1	-	5

Джерело: Розроблено автором самостійно

За експертними оцінками причин збитку сільськогосподарських товаровиробників внесок вказаних видів ризиків можна характеризувати такими частками (рис. 2):

- ризики природо-кліматичного характеру – 30 %;
- ризики фінансового характеру – 25 %;
- ризики виробничого характеру – 15 %;
- ризики економічного характеру – 13 %;
- ризики, що зумовлені дією людини – 10 %;
- ризики політичного характеру – 7 %;
- ризики технічного характеру – 5% (рис. 2).

Першу та найважливішу групу ризиків, що справляють найбільший негативний вплив на діяльність сільськогосподарських товаровиробників, складають ризики природно-кліматичного характеру. Саме з цієї групи ми розпочали будувати діаграму Ісікави. Як видно з діаграми, зазначену групу становить певна сукупність факторів природного характеру (9-14). Для того, щоб звести до мінімуму чи до нуля їх негативний вплив, радимо аграріям застосовувати внутрішнє (самофінансування) та зовнішнє (звернення до страхових компаній) страхування та здійснювати моніторинг за частотою та інтенсивністю настання екстремальних явищ погоди.

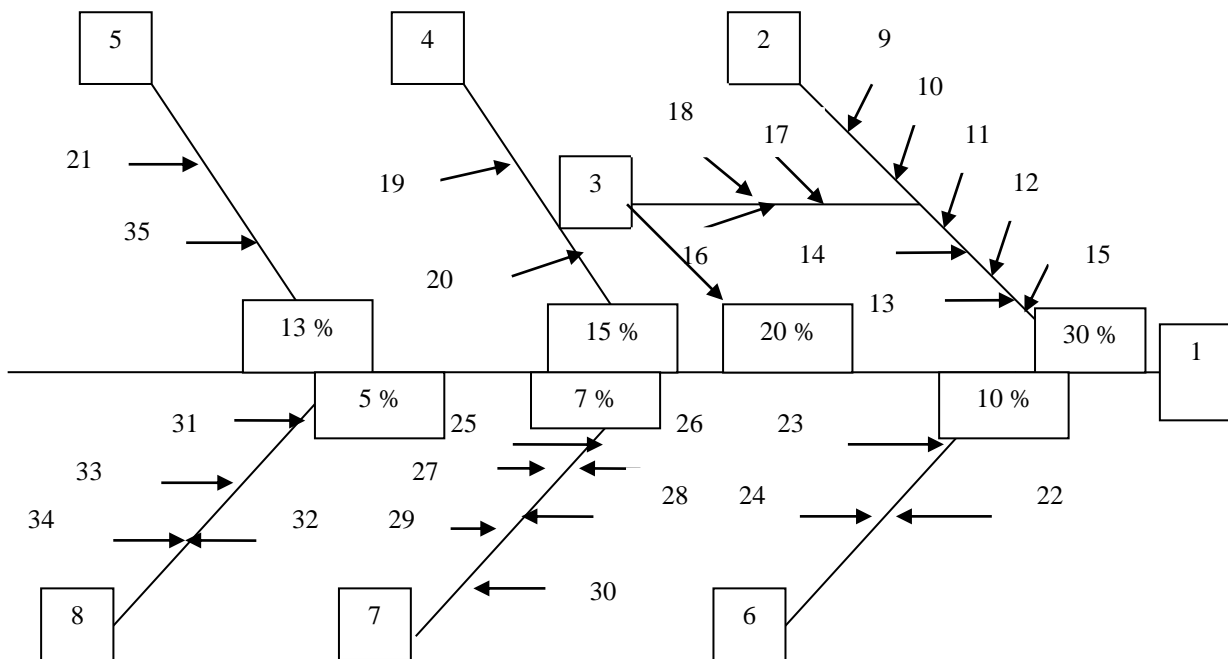

Рис. 2. Діаграма Ісікави для аналізу основних причин збитковості сільськогосподарських товаровиробників

Другим фактором, що досліджується, є ризики фінансового характеру, під якими слід розуміти імовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати доходу або капіталу в ситуації невизначеності умов здійснення його фінансово-господарської діяльності [5]. Дана група ризиків стоїть майже поряд з першою групою. І це є об'єктивним явищем, оскільки вона представлена такими видами ризиків, як дефіцит фінансових ресурсів; неефективне фінансування поточних витрат; непередбачена зміна процентної ставки на фінансовому ринку (як депозитної, так і кредитної та ін.). А вони своєю чергою, пов'язані з головним інструментом господарських операцій фінансового характеру – коштами, брак яких завжди присутній у сільськогосподарських товаровиробників. Тож, для усунення цієї проблеми рекомендуємо останнім займатися диверсифікацією (розширенням) діяльності.

Третя група ризиків (ризики виробничого характеру) є каменем спотикання більшості сільськогосподарських товаровиробників. У ній, найбільшу дестабілізуючу силу відіграє фактор сезонності виробництва аграріїв. Так землеробство, як головна галузь сільського господарства має сезонний характер виробництва. Через це між кінцевим результатом та робочим періодом існує великий розрив у часі. Робочий період пов'язаний із зростанням і визріванням рослин, протягом всього року, а продукцію підприємства отримують наприкінці року або в наступному. Тож операційні витрати підприємства та особливості формування їх прибутків остаточно визначаються наприкінці року або після продажу сільськогосподарської продукції. А за цей час ринкова ситуація може кардинально змінитися. Через такі обставини виникає та діє четверта група факторів дестабілізуючого характеру – ризики економічного характеру.

Для усунення дії згаданої групи факторів пропонуємо аграріям адекватно реагувати на ринкову ситуацію, що складається, та займатися додатковими видами діяльності (здавання в оренду техніки, машин та інших складових основного капіталу і т.д.) поряд з основними, які забезпечать за необхідний проміжок часу додаткові надходження.

Ризики виробничого характеру складають п'яту групу, наслідки яких пов'язані з недобором урожаю сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень. При цьому згаданого прояву ризику виробничого характеру можна досягнути і через прорахунки працівників підприємства, шляхом недоотримання технології вирощування сільськогосподарських культур, безгосподарності керівництва підприємств, недбалість працівників, зговір з метою наживи, пожежі внаслідок недбалості та ін.

Тож ця група призводить до появи шостої сукупності чинників негативного впливу на фінансовий результат господарювання сільськогосподарських товаровиробників – людський фактор. Усунути їх негативний вплив можна шляхом часткового фінансування витрат на навчання працівників та через стимулювання їхньої діяльності.

Ризики політичного характеру належать до зовнішніх факторів впливу на діяльність підприємств. Управляти ними не можна, проте через вчасне реагування на них аграрії матимуть можливість покращувати умови ведення власного бізнесу.

Такі ризики як аварії, що зумовлені поломкою машин або обладнання; помилки монтажу; помилки управління – належать до сьомої групи або так званої групи ризиків технічного характеру, їх можна усунути через майнове страхування. Страхування технічних ризиків (technical risks insurance) – комплекс видів страхування, що включає страховий захист на випадок будівельно-монтажних ризиків, страхування машин від поломки, страхування електронного і пересувного обладнання, страхування інженерних споруд [6].

ВИСНОВКИ

Тож, встановивши основні причини збитковості сільськогосподарських товаровиробників та визначивши основні шляхи їх усунення, можна зробити такі висновки:

- для забезпечення беззбиткової діяльності аграрії повинні враховувати реальну виробничу потребу в основному та оборотному капіталі;
- забезпечувати економію ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових);
- вдаватися до самострахування (формувати резерви грошових коштів та матеріальних цінностей) для забезпечення покриття збитків через дію різних факторів у разі необхідності;
- залучатися до процесу страхування в сільському господарстві. Така необхідність зумовлена негативним проявом дії ризиків першої та сьомої груп.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гришан Ю. П. Введення процесного підходу в страховій компанії та покращення стандартів обслуговування клієнтів (на прикладі добровільного медичного страхування [Електронний ресурс]/ Гришан Ю. П. // Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Introduction_of_Processing_A_pproach_in_Insurance_Company_and_Improvement_of_Standards_of_Service_of_Customers_on_Example_of_Voluntarily_Medical_Insurance__14154.pdf
2. Метод «Діаграма Ісикавы» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.inventech.ru/pub/methods/metod-0019.
3. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/ujrn/Soc_Gum%20/NvFbi/2012_3/09.pdf.
4. Кривошеїн В. Об'єктивно-суб'єктивний вимір політичного ризику [Електронний ресурс] / В. Кривошеїн. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2009/122-109-5.pdf>.
5. Сутність та класифікація фінансових ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://allfinance.org.ua/FNansovij%20Menedzhment/SutniiiiSt%20Ta%20KlasifiiiiKatsiiiiJa%20FiiiiNansovik h%20RizikiiiiV.htm>.
6. Страхування технічних ризиків [Електронний ресурс]/ Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2.
7. Даніч В. М. Порівняльна характеристика інструментів графічної інтерпретації причинно-наслідкових зв'язків в прогнозуванні динаміки розвитку підприємства [Електронний ресурс] / В. М. Даніч, Н. О. Пархоменко. – Режим доступу: <http://dSPACE.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1330/1/12dnmdrp.pdf>.
8. Коваль Т.О. Економіко-статистична діагностика підприємства. Конспект лекцій / Т.О. Коваль, О.О. Пономаренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 80 с.

REFERENCES

1. Hryshan, Yu.P., "Implementation of a process approach at an insurance company and enhancement of client service standards (by the example of voluntary medical insurance)", available at: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Introduction_of_Processing_Approach_in_Insurance_Company_and_Improvement_of_Standards_of_Service_of_Customers_on_Example_of_Voluntarily_Medical_Insurance__14154.pdf
2. "The Ishikawa diagram method", available at: www.inventech.ru/pub/methods/metod-0019.
3. "Classification of financial risks and ways of risk reduction", available at: http://www.nbu.gov.ua/ujrn/Soc_Gum%20/NvFbi/2012_3/09.pdf.
4. Kryvoshein, V., "An objective and subjective dimension of a political risk", available at: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2009/122-109-5.pdf>.
5. "The sense and classification of financial risks", available at: <http://allfinance.org.ua/FNansovij%20Menedzhment/SutniiiiSt%20Ta%20KlasifiiiiKatsiiiiJa%20FiiiiNansovikh%20RizikiiiiV.htm>.
6. "Insurance of technical risks", available at: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2.
7. Danich, V. M., Parhomenko, N.O., "Comparative characteristics of instruments of graphical interpretation of cause and effect relationships in prognostication of dynamics of company development", available at: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1330/1/12dnmdrp.pdf>.
8. Koval, T.O., Ponomarenko, O.O. (2008), "Economic and statistical diagnostics of an enterprise", Teacher's notes, Kharkiv National Economic University, Kharkiv, Ukraine.

УДК 338. 431

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Пастушенко А.І., аспірант

*Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет,
Україна, 49600, м. Дніпро, вул. Сергія Єфремова, 25*

pastushenko.89@mail.ru

Сільське господарство – одна з найважливіших галузей господарського комплексу України, яка відіграє важливу роль у зміцненні економіки нашої країни, підвищенні життєвого рівня населення і розв'язанні соціально-економічних проблем. Сільське господарство створює робочі місця, а також зменшує рівень бідності населення. Це галузь матеріального виробництва, що має важливе значення в забезпеченні населення продуктами харчування, а промисловість – сировиною. Тому розвиток сільського господарства постає як життєво важливий чинник становлення усіх секторів економіки. У статті висвітлено сучасний стан сільськогосподарського виробництва в Україні і розглянуто основні перспективи розвитку сільського господарства. Проаналізовано тенденції розвитку сільського господарства України, здійснено економічний аналіз ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств України. Встановлено соціально-економічні тенденції, визначено рівень забезпечення технічними та трудовими ресурсами, досліджено стан наукової, інноваційно-інвестиційної діяльності, здійснено розподіл регіонів України за показником валової продукції сільського господарства. Розглянуто причини незадовільного сучасного економічного стану у сільському господарстві та перспективи виходу з нього. Визначено основні проблеми сільського господарства України, зокрема стан державної підтримки сільського господарства та деградація ґрунтів. А також визначено всі можливі перспективи та шляхи подолання. Сільське господарство є і залишиться актуальним та пріоритетним видом діяльності. Потрібно закріпити і створити сприятливі умови для їх подальшого розвитку та набуття тенденцій незворотності. А подальше підвищення прибутковості та рентабельності виробництва продукції сільського господарства повинне стати запорукою ефективного сільськогосподарського виробництва.

Ключові слова: прибуток, сільське господарство, рентабельність, чистий прибуток, фінансовий стан.